

Anu-Elina Halonen & Hanna Holm

Ensimmäinen vuosi Satakunnassa – Kiintiöpakolaisten ja viranomaisten kokemuksia kotoutumisesta Harjavallan, Huittisten ja Ulvilan kaupungeissa

Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi -hankkeen raportti

Anu-Elina Halonen & Hanna Holm

**ENSIMMÄINEN VUOSI SATAKUNNASSA
– KIINTIÖPAKOLAISTEN JA VIRANOMAISTEN KOKEMUKSIA
KOTOUTUMISESTA HARJAVALLAN, HUITTISTEN
JA ULVILAN KAUPUNGEISSA**

**Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten
kotouttamiseksi -hankkeen raportti**

Pakolaisrahasto
Pakolaisten auttamiseksi

**Diakonia-ammattikorkeakoulu
Helsinki 2015**

DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUJA
D Työpapereita 69
[D Working Papers 69]

Julkaisija: Diakonia-ammattikorkeakoulu
Kannen kuva: Shutterstock
Taitto: Ulriikka Lipasti

ISBN 978-952-493-248-6 (nid)
ISBN 978-952-493-249-3 (pdf)
ISSN 1458-3674

Juvenes Print Oy Tampere 2015

TIIVISTELMÄ

Anu-Elina Halonen
& Hanna Holm

**Ensimmäinen vuosi Satakunnassa
– Kiintiöpakolaisten ja virenomaisten
kokemuksia kotoutumisesta Harjavallan,
Huittisten ja Ulvilan kaupungeissa**

Helsinki:

Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2015

57 s.

Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja
D Työpapereita 69

ISBN

ISSN

978-952-493-248-6 (nid)

1458-3674

978-952-493-249-3 (pdf)

Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi -hanke toimi Euroopan pakolaisrahaston (ERF) ja kumppanikuntien tukemana Harjavallan, Huittisten ja Ulvilan alueilla vuosina 2014–2015. Tuolloin mainitut kolme kuntaa vastaanottivat ensimmäistä kertaa yhden afgaanipakolaisperheen per kunta. Hankkeen hallinnoijana toimi Diakonia-ammattikorkeakoulu. Raportti on edellä mainittujen kuntien vastaanottoon liittyvä tapauskuvaus.

Päätöstä pakolaisten vastaanotosta oli alueella kypsytelty jo useamman vuoden, mutta itse vastaanottoprosessiin päätettiin ryhtyä hankkeen tukemana. Satakuntaan on kaiken kaikkiaan vastaanotettu pakolaisia vähän, ja siksi seudullisella yhteistyöllä ja hankkeen tukemana oltiin valmiita päätökseen vastaanottaa kiintiöpakolaisia. Pakolaisperheet saapuivat kuntiin toukokuun 2014 aikaan.

Hankkeen aikana on eletty yhdessä kyseisten perheiden ensimmäistä vuotta Suomessa ja Satakunnassa. Vuosi on ollut kaikille haasteellinen ja hyvin vaiherikas. Alku luonnollisesti oli monella tapaa vaikeaa kaikille. Uudessa elinympäristössä oli monenlaisia kysymyksiä, epäselviä asioita ja ahdistusta. Kotoutuminen on edennyt kaikilla omaan tahtiin – sekä perheinä että yksilöinä. Sekä viranomaiset että pakolaiset itse ovat opetelleet vuoden aikana uusia asioita, eikä ennakkovalmistautumisen merkitystä voi

siksi liikaa korostaa. Viranomaistyötä ajatellen ensisijaisen tärkeää on vastuiden ja palvelurakenteiden miettiminen etukäteen siinä vaiheessa, kun saadaan tieto perheen kokoonpanosta. Myös kolmannen sektorin toiminta ja toimijoiden mukaan ottaminen vastaanottoprosessiin paikkakunnilla on ollut todella tärkeää. Kullekin perheelle nimettiin Punaisen Ristin tukihenkilöitä, jotka ovat auttaneet arjen selviytymisessä todella merkittävästi.

Ensimmäisen vuoden jälkeen Suomessa perheet voivat hyvin ja ovat päässeet kotoutumisen poluillaan mukavasti kukin eteenpäin. Pikkuhiljaa on sosiaalistuttu myös enemmän kotipaikkakunnan ulkopuolelle ja päästy esimerkiksi Porissa muutaman vuoden asuneiden afgaanitauastaisten vertaisten pariin. Erityisesti naisille ovat olleet tärkeitä mahdollisuudet keskinäisiin tapaamisiin sekä osallistuminen muun muassa tämän hankkeen puitteissa organisoituun uintiharrastusmahdollisuuteen.

Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi -hankkeen tavoitteena on ollut lisätä pakolaisten kotouttamiseen liittyvää osaamista, tukea hankekumppanikuntia ensivaiheen kotouttamistoimissa sekä mallintaa seudullisen yhteistyön mahdollisuuksia kotouttamiseen liittyen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien erityistarpeet huomioiden. Oleellista on ollut tuoda esiin kokonaisuus, jonka pakolaisten kannalta hyvin yhteen toimivista osasista onnistunut vastaanottoprosessi koostuu. Hankkeen päättyessä on todettava, että yhden perheen vastaanottaminen ainoana kyseisen kulttuuritaustan omaavana perheenä kuntaan ei ole hyvä ratkaisu. Vertaisten puuttuminen läheltä on ongelmallista.

Tämän tiiviin käytännöllisen ohjeistuksen myötä on tarkoitus auttaa vastaavassa tilanteessa olevia kuntia käytännön asioiden hoitamisessa ja ymmärryksen luomisessa siitä, mitä kaikkea prosessi pitää sisällään ja mihin kaikkeen on varauduttava. Eri osapuolten kokemuksia kotoutumisprosessin ensimmäiseltä vuodelta kuvataan raportin viimeisessä luvussa.

Asiasanat:

Kiintiöpakolaiset, kuntien yhteistoiminta, alkuvaiheen kotoutuminen

Teemat: Hyvinvointi ja terveys. Monikulttuurisuus.

Julkaistu: Painettuna ja Open Access -verkkajulkaisuna

ABSTRACT

**Anu-Elina Halonen
& Hanna Holm**

**Ensimmäinen vuosi Satakunnassa
– Kiintiöpakolaisten ja virenomaisten
kokemuksia kotoutumisesta Harjavallan,
Huittisten ja Ulvilan kaupungeissa**

Helsinki:

Diaconia University of Applied Sciences, 2015

57 pages
Series

Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja
D Työpapereita 69
[Publications of Diaconia University of
Applied Sciences
D Working Papers 69]

ISBN

ISSN

978-952-493-248-6 (print)

1458-3674

978-952-493-249-3 (pdf)

Funded by the European Refugee Fund (ERF) and supported by partnering municipalities, the project Municipal cooperation for immigrant integration was carried out in Harjavalta, Huittinen and Ulvila (Finland) in 2014–2015. Then, for the first time, these three municipalities received one Afghan refugee family per municipality. The coordinator of the project was Diaconia University of Applied Sciences. This report is a case description of the refugees' reception in the municipalities.

Decisions concerning the receiving of refugees had been discussed in the area for several years, and the actual process was initiated once the project was there to provide support. The region of Satakunta has not received many refugees in the past and therefore, regional cooperation and this project were welcomed to help the decision of receiving them. The refugee families arrived in the municipalities in May 2014.

The project has participated in the lives of these families during the first year they have spent in the region of Satakunta in Finland. The year has been a varied one and full of challenges for all concerned. The beginning was naturally difficult for everyone. Many questions, uncertainties and anxiet-

ies were raised because of the new living environment. Integration has progressed at everyone's own pace, whether we speak of families or individuals. Both public officials and refugees have learned a great deal during the year, and we cannot stress too much the importance of advance preparation. For public officials, it is of primary importance to consider the responsibilities and service structures involved as soon as they obtain information about the make-ups of the the families. It has also been important that third-sector work and parties have been included in the reception process in these municipalities. Red Cross support persons were assigned for each family, and their input to the families coping in their everyday lives has been essential.

After the first year in Finland, these families are fine and have progressed on their integration paths. They have been able to slowly establish social contacts even outside their home towns, and, for example, have been able to meet their peers with Afghan backgrounds who have lived in Pori for a few years. For women in particular, it has been important to meet one another and, for example, to be able to take up the hobby of swimming, made possible to them through the project.

Municipal cooperation for immigrant integration is a project that aims to increase competences relating to immigrant integration, to support the partnering municipalities in the provision of first-stage integration measures, and to structure a regional cooperation model for the receipt of refugees, catering to the special needs of those in vulnerable positions. It has been essential to put together a totality consisting of parts that interact successfully from the perspective of refugees, which then forms a successful reception process. At the conclusion of the project, we must state that it is not a good solution to receive one family only with a certain cultural background to live in a municipality. It causes problems that there are no peers near.

These concise, practical instructions are meant to help municipalities in similar circumstances with their practical issues and with creating an understanding of what all the process will include and what all they need to prepare for. The experiences of the various parties in the integration process and its first year are described in the last chapter of this report.

Key words: Quota refugees, municipal cooperation, first-stage social integration

Themes: Well-being and Health. Multiculturalism

Published: Printed and Open Access

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	9
2	VALMISTELUVAIHE ENNEN PAKOLAISTEN SAAPUMISTA	11
3	MILLAISIA TIETOJA TULIJOISTA SAADAAN ETUKÄTEEN?	17
4	VASTAANOTON MATEMATIIKKA	19
5	SUUNNITELMIEN KAUTTA VASTAANOTTOVAIHEESEEN.....	23
6	SAAPUMISEN LÄHIPÄIVÄT ENNEN JA JÄLKEEN SAAPUMISEN.....	27
7	KOTOAUTUMISEN EDISTÄMINEN	31
8	MAAHANTULOTARKASTUKSET.....	33
9	KUNTIEN YHTEISTOIMINNASTA	37
10	YHTEISTOIMINNASTA ERI TOIMIJARYHMIEN NÄKÖKULMASTA	41
11	ENSIMMÄINEN VUOSI SATAKUNNASSA	45
	LOPUKSI	47
	KIRJALLISUUTTA AIHEESTA.....	48

1 JOHDANTO

Diakonia-ammattikorkeakoulun hallinnoiman *Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi* -hankkeen loppuraportissa kuvataan puolitoistavuotta kestäneen hankkeen aikana tarvittuja tietoja, syntyneitä havaintoja ja luotuja konkreetteja toimintatapoja, joiden avulla kolmeen Satakuntalaiseen kuntaan vastaanotettiin kiintiöpakolaisperheet ja minkälaisin erilaisin tavoin heidän kotoutumistaan on tuettu.

Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi -hanke toimi Euroopan pakolaisrahaston (ERF) ja kumppanikuntien tukemana Harjavallan, Huittisten ja Ulvilan alueilla, vuosina 2014 - 2015. Tuolloin mainitut kolme kuntaa vastaanottivat ensimmäistä kertaa yhden afgaanipakolaisperheen per kunta. Päätöstä oli kypsytelty jo useamman vuoden, mutta hankkeen tukemana itse vastaanottoprosessiin päätettiin ryhtyä. Tämän raportin on tarkoituksena toimia apuna kiintiöpakolaisia ensimmäisen kerran vastaanottaville kunnille, jotka ovat kokoluokaltaan noin 10 000 asukasta, tai sen alle.

Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi hankkeen tavoitteena on ollut lisätä pakolaisten kotouttamiseen liittyvää osaamista, tukea hankekumppanikuntia ensivaiheen kotouttamistoimissa sekä mallintaa seudullisen yhteistyön mahdollisuuksia kotouttamiseen liittyen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien erityistarpeet huomioiden. Toimintamallin avulla on ollut tarkoitus koota yhteen sekä kuntien että kolmannen sektorin toimijoita.

Tähän raporttiin on koottu yleisiä havaintoja vastaanottoprosessiin liittyen sekä viranomaisten, että maahanmuuttavien näkökulmasta. Raportti on edellä mainittujen kuntien vastaanottoon liittyvä tapauskuvaus. Tämän tiiviin käytännöllisen ohjeistuksen myötä on tarkoitus auttaa vastaavassa tilan-

teessa olevia kuntia käytännön asioiden hoitamisessa ja ymmärryksen luomisessa siitä, mitä kaikkea prosessi pitää sisällään ja mihin kaikkeen on varauduttava. Eri osapuolten kokemuksia kotoutumisprosessin ensimmäiseltä vuodelta kuvataan raportin viimeisessä luvussa. Kuvaus eri henkilöryhmien näkökulmasta on tunnistettavuuden takia hyvin yleisellä tasolla.

2 VALMISTELUVAIHE ENNEN PAKOLAISTEN SAAPUMISTA

Pakolaisten vastaanottamisesta kuntaan päättävät kunnalliset luottamuselimet, kunnanvaltuusto ja kunnanhallitus, alueellisen ELY-keskuksen esityksen pohjalta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa (ELY) toimii kuntiin sijoittamisesta vastaava virkahenkilö, joka saattaa lähestyä ko. luottamuselimiä pakolaisten vastaanottoon liittyvällä tiedustelulla. Prosessi etenee pääpiirteissään siten, että kunnanvaltuustoa pyydetään ELY-keskuksen toimesta selvittämään kunnan edellytykset vastaanottaa pakolaisia. Valtuusto pyytää puolestaan sosiaali- ja terveysasioista päättävältä luottamuselimeltä (perusturvalautakunta/-valiokunta yms.) selvityksen, jonka mukaan pakolaisten vastaanotto voidaan vallitsevassa resurssitilanteessa todeta realistiseksi tai epärealistiseksi. Tämän jälkeen kunnanhallituksen tulee päättää asian valmistelun jatkamisesta, ja huomioida vastaanotto myös kunnan seuraavaa talousarviota tehtäessä.

Päätöksen täsmennyttyä kunta ilmoittaa kannastaan ELY-keskukselle, jonka jälkeen nämä kaksi osapuolta laativat pakolaisten vastaanottamiseen liittyvän sopimuksen kotoutumislain mukaisesti. Kotoutumislain mukaan valtio myöntää korvauksia kiintiöpakolaisista, turvapaikan saaneista tai myönteisen oleskeluluvan toissijaisen tai humanitäärisen suojelun perusteella saaneista henkilöistä. Korvauksien saamiseksi ELY-keskus edellyttää *voimassa olevaa kotouttamisohjelmaa* sekä mainittua *sopimusta henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä*. Sopimuksessa sovitaan kunnan pakolaiskiintiöstä, johon voi kuulua sekä kuntaan osoitettuja kiintiöpakolaisia että myönteisen oleskelulupapäätöksen saaneita turvapaikanhakijoi-

ta. Sopimukseen on määriteltävä, montako pakolaista kunta vastaanottaa vuosittainen tai säännöllisin väliajoin. Lisäksi kunta voi neuvotella tulijoiden lähtömaasta.

Niin kunnan kuin ELY-keskuksenkin on tärkeä arvioida vastaanoton ja kotoutumisen edellytyksiä nimenomaan kunnan näkökulmasta. Keskeisenä tavoitteena tulee olla se, että kotoutumisen edistämiseen on saatavilla riittävät rakenteet ja resurssit. Lain mukaiset kotoutumispalvelut on järjestettävä, vaikka kyseistä korvauksiin oikeuttavaa sopimusta ei olisi. Näiden asioiden suunnittelu vaatii paitsi kokonaisuuksien hahmottamista myös tukevaa otetta tulijoiden arkeen ja käytännönläheisiin seikkoihin, kuten vaikkapa etäisyyksiin sekä julkiseen liikenteeseen. Muun muassa on syytä pohtia se, millaisiksi perheiden arkipäivät muodostuvat: Mihin kukin heistä kulkee, ja miten aikataulut sopivat eri perheen jäsenten kohdalla yhteen. Tässä yksi esimerkki:

Viisihenkinen perhe, jossa on yksi perusopetusikäinen lapsi, kolme varhaisaikuista ja yksi vanhempi – luku- ja kirjoitustaidoton äiti – saapuvat noin 7000 asukkaan kuntaan. Lapsen koulujärjestelyistä on sovittu etukäteen, ja lapsi pääsee lähikouluun valmistavalle luokalle, jossa on kaksi muuta-kin oppilasta, virolaistaustaista työperäisten muuttajien lasta. Myös läksykerhotoiminnasta on hyviä kokemuksia, ja tähän on nytkin ”kiikarissa” kiinnostunut Punaisen Ristin vapaaehtoinen vetäjä.

Muu perhe menee kotouttamiskoulutukseen, johon TE-toimisto heidät ohjaa. Kurssille päästään varsin nopeasti, mutta lähin koulutuspaikka sijaitsee liki 40 kilometrin päässä, ja kävelymatkaakin kertyy bussiasemalta parisen kilometriä. Johtuen julkisen liikenteen aikatauluista ja muusta kulkemisesta, kestävät matkat suuntaansa 1,5 tuntia.

Sinänsä pitkäkköjen kulkumatkojen kanssa vielä pärjättäisiin, mutta täysin uuteen ympäristöön tulleen lapsen pärjääminen aamuisin ja ilta-päivisin yksin kotona huolettaa erityisesti äitiä. Kun aikuiset lähtevät koululle seitsemän aikoihin ja palaavat viiden aikoihin, syntyy ”katvealueita” läksykerhosta ja muista järjestelyistä huolimatta. Vielä kun perhettä kuormittavat alkuvaiheessa äidin terveydentilaan liittyvät sairaalakäynnit, on arjenhallinnasta kiinni saaminen entistä vaikeampaa. Keskussairaala sijaitsee noin 30 kilometrin päässä, ja täysin vastakkaiseen suuntaan kuin kotouttamiskoulutus.

Vaikeuksia aiheuttaa myös se, että perhe saapuu kuntaan keväällä, ja jo pian kuntaan saapumisen jälkeen, päättyvät peruskoulut. Kotouttamiskoulutusta järjestetään kuitenkin yhtä viikkoa lukuun ottamatta koko kesän ajan. Lapselle saadaan järjestettyä muutamiksi viikoiksi toimintaa 4H-kerhossa, mutta äiti stressaa yöt päivät nuorimmaisensa pärjäämisen takia. Äidin oppiminen ei tunnu etenevän, ja perhe pyrkii hakemaan ratkaisua siitä, että yksi aikuisista sisaruksista, isosisko, jää pois kotouttamisopinnoista ollakseen pikkuveljensä seurana.

Perheen on vaikea ymmärtää sitä, miksi he ovat päätyneet kuntaan, jossa ei ole heille soveltuvia palveluita.

Palveluiden sijainnille ja saatavuudelle ei välttämättä voida tehdä ihmeitä, mutta kuvatun kaltaisia tilanteita voidaan pyrkiä välttämään hyvällä etukäteissuunnittelulla. Kunta voi vaikuttaa siihen, millaisia perheitä kuntaan vastaanotetaan, ja muun muassa tässä yhteydessä on syytä miettiä sitä, millaiseksi arki perheissä muodostuu eri-ikäisten perheenjäsenten näkökulmasta. Kulkuyhteyksien toimivuus, ja niistä koituva aikatauluttaminen ovat yksi keskeinen seikka.

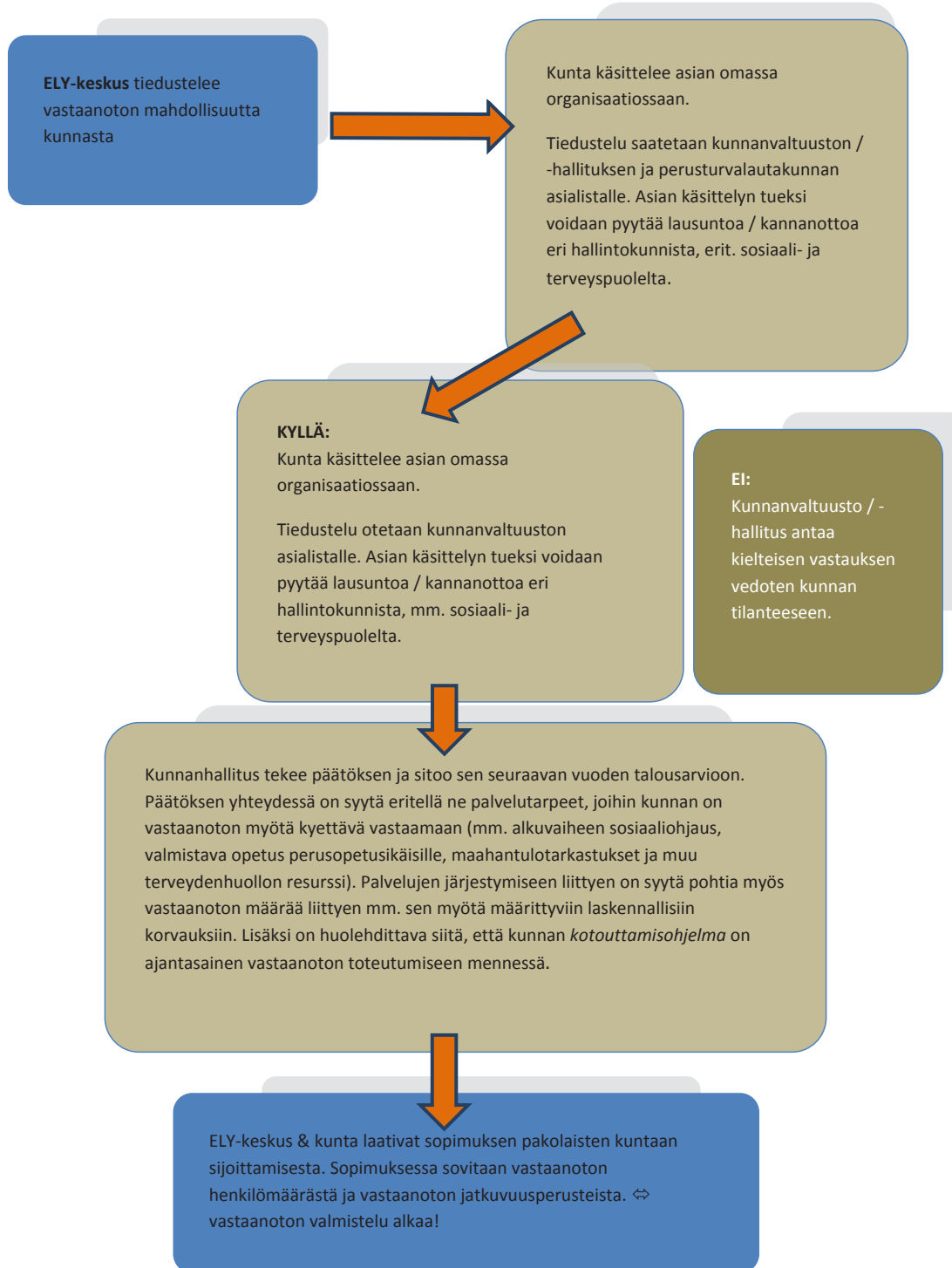
MITÄ KANNATTAA TEHDÄ:

Vastaanottaa n. 20-25 henkilön ryhmä, jolla seuraa ja tukea myös toisistaan. Isompi ryhmä kannustaa ja motivoi myös vapaaehtoisia erilaiseen toiminnallisuuteen.

MITÄ EI KANNATA TEHDÄ:

Mikäli kunnassa ei ole olemassa olevaa ko. kulttuuriryhmän asukaskuntaa, ei yhden perheen tai hyvin pienen henkilömäärän vastaanotto ole suositeltavaa. Kokemukset osoittavat, että tulijoiden yksinäisyydenkokemukset ovat näissä tapauksissa erityisen voimakkaita. Myös liikkuminen muihin kuntiin voi olla kallista/hankalaa. Samoin laskennalliset korvaukset jäävät pienissä henkilömäärissä sellaisiksi, että erityisjärjestelyjen käynnistäminen on taloudellisesti vaikeaa.

KUKA TEKEE PÄÄTÖKSEN VASTAANOTOSTA JA MISSÄ JÄRJESTYKSESSÄ?

Mistä sitten tulisi päättää ja mikä huomioida ennen pakolaisten vastaanottamista? Yksiselitteistä vastausta ei valitettavasti ole. Kuten todettua, riippuu kokonaisuuden hallinta siitä, missä määrin palveluita (esim. kotouttamiskoulutus, valtion virastot, erityissairaanhoido) jo on. Jos tarkastellaan ainoastaan kunnan omaa palvelutuotantoa, on kuvio selkeämpi: Kotoutumisen palvelukartastoa on hyvä tarkastella jokaisen hallintokunnan osalta, ja näitä kaikkia koskien on tarkoitettu myös pakolaisten vastaanotosta saadut laskennalliset korvaukset.

Ohessa esimerkkikaavio siitä, miltä kuvio kunnan sisällä voisi näyttää muut toimijat mukaan lukien:

3 MILLAISIA TIETOJA TULIJOISTA SAADAAN ETUKÄTEEN?

Olennainen kysymys yllä kuvattujen suunnitelmien tekemiseksi on tietenkin se, millainen ryhmä ja millaisia perheitä kuntaan on saapumassa. ELY-keskus esittelee kunnalle kuntapaikkaa vailla olevien kiintiöpakolaisten listan, ja kunnalla on periaatteellinen mahdollisuus vaikuttaa siihen, millaisia perheitä vastaanotetaan. Paperitiedot eivät valitettavasti kerro kovinkaan monesta asiasta: UNHCR:n kokoamissa kuvallisissa yhteenvedoissa on henkilöä koskevat perustiedot (sukupuoli, ikä, siviilisääty) sekä lyhyesti mahdollisista kroonisista sairauksista ja/tai traumatisoivista kokemuksista. Kuvaukset ovat kuitenkin suurpiirteisiä, ja ennen kaikkea usein myös sen verran kauan sitten koottuja, että osa tiedoista, kuten siviilisääty, tai tiedot terveydentilasta, ovat hyvinkin saattaneet muuttua.

On luontevaa, että kunnassa pyritään pohtimaan tulijajoukkoa juuri oman kunnan palvelujärjestelmän ja vahvuuksien kannalta. Terveystenhuollon osalta on syytä pohtia esimerkiksi, että onko erityissairaanhoidon kovin kaukana. Jos kunnassa on valmiiksi osaamista maahanmuuttajalasten ja S2-opetuksen osalta, voi lapsiperheiden vastaanottaminen olla erityisen perusteltua. Mikäli tulijaperheissä on nuoria aikuisia, kannattaa etukäteen miettiä opiskelu- ja koulutusmahdollisuudet lähiseuduilla sekä, minkälaisia harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia heille voidaan tarjota.

Tapa ei ole kovin yleinen, mutta kunta voi pyrkiä saamaan Punaisen Ristin pakolaistyön kautta täsmennyksiä liittyen UNHCR:n koontiin. Muun muassa se, onko joku perheenjäsenistä esimerkiksi avioitunut koonnin jälkeen, on oleellinen tieto. Perheenyhdistämissäännöt muuttuivat vuonna 2012 si-

ten, ettei perheenkokoaja voi enää käynnistää perheenyhdistämisprosessia Suomesta käsin. Ajantasaista tietoa perheenyhdistämisen säännöistä on hyvä kertoa maahantulleille, jotta vältetään pettymyksiltä maahantulon jälkeen. UNCHR:n koonnit saattavat olla jopa 3-4 vuotta vanhoja, eli odotusajat pakolaisprosessien kohdalla ovat hyvin pitkiä.

4 VASTAANOTON MATEMATIIKKA

Pakolaisten vastaanoton ja siihen liittyvien järjestelyjen osalta on tärkeää, että vastaanotto on huomioitu sen vuoden talousarviossa, jonka aikana vastaanotto tapahtuu. Korvauksiin liittyvät asiat ja säädökset saattavat vaikuttaa monisyisiltä, mutta loppujen lopuksi asian voi tiivistää varsin yksinkertaiseenkin muotoon. Kaikki muut kulut paitsi maahantulotarkastukset, päivähoidon erityiskustannukset ja ohjaajan resurssi korvataan kunnalle valtion toimesta. Edellä mainittuihin kustannuksiin on siten syytä kohdentaa tulijoista kertyvää laskennallista korvaustukea.

Pakolaisten vastaanotosta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta säädetään kotoutumislaisissa ja valtioneuvoston päätöksessä pakolaisten vastaanotosta. Niiden **tarkoituksena on korvata palvelujen ja tukitoimien järjestämistä aiheutuneet kustannukset kunnalle**. ELY-keskus maksaa kunnalle valtion varoista pakolaiskiintiön kautta tulleista henkilöistä aiheutuneet kustannukset **osittain laskennallisesti ja osittain täysimääräisesti kustannusperusteella**.

Laskennallista korvausta maksetaan pakolaisten kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin siten, että **yli 7-vuotiaista maksetaan 2 300 euroa ja alle 7-vuotiaista 6 845 euroa vuodessa**. Korvaus maksetaan kolmelta vuodelta turvapaikkamenettelyn kautta tulleista ja neljältä vuodelta kiintiöpakolaisina tulleista. Lisäksi kansainvälistä suojelua saavista henkilöistä saatetaan maksaa yksittäisinä vuosina korvauksen lisäosia erityisten perusteiden takia. Myös näistä saa lisätietoa ELY-keskusten kautta.

Oheiseen kaavioon on koottu tietoa eri kustannuksista ja niiden korvaamisesta. Osa summista vaihtelee eri muuttujien takia, ja *kunkin tiedon ajantasaisuus kannattaa tarkistaa ELY-keskuksesta* laskelmia tehtäessä. Samoin kes-

keistä on pohtia kunnan sisällä se, kenen tehtäviin kustannusten kokoaminen ja korvauksien hakeminen valtiolta kuuluvat. Tällainen henkilö voi olla esimerkiksi kussakin hallintokunnassa toimiva palvelusihteri. Kustannusten kokoajana voi puolestaan toimia esimerkiksi maahanmuuttokoordinaattori.

Kustannusten hakemiseen liittyvät ohjeistukset ja lomakkeet on saatavilla ELY-keskuksista.

Yhteenveto eri kustannuksista ja niiden korvauserusteista:

KUSTANNUS	€	Korvaako valtio kustannusperusteisesti?	SELVITYS
VARMAT VUOTUISET KUSTANNUKSET			
Pakolaisten kotouttamistyön koordinointi ja alkuvaiheen ohjaus (yleensä sosiaalitoimen kautta)	n. 60 000€	ei	Kustannus arvio, joka perustuu yhden kokopäiväisen ja yhden puoliapäiväisen työntekijän palkkakuluina / v. huomioiden sivukulut. Resurssi mitoitettu n. 20 hlö:n vastaanottoa ajatellen.
VARMAT KERTALUONTOISET KUSTANNUKSET			
Kuljetukset lentokentältä kuntaan		ei	tilausajo tai kulkeminen julkisilla, tulkki, henkilökunnan mahdolliset ylimääräiset kulut, kuten päivärahat
Täydennetty toimeentulotuki (muuttoavustuksena)	2 x toimeentulotuki + 200€ korotus/ perheenjäsen	kyllä	Muuttoavustuksesta kannattaa sopia ELY-keskuksen kanssa – perusmuoto kuitenkin on 2 x toimeentulotuki + 200€ korotus / perheenjäsen. Muuttoavustus on tarkoitettu alkuvaiheen varusteluhankintoihin (esim. pakastin, pesukoneet)
Maahantulon terveystarkastus	n. 300€/ hlö	ei	Tarkastuksiin lukeutuvat laaja terveydenhoitajan tarkastus (n. 1,5h), laboratorio- ja röntgen kokeet, lääkärintarkastus sekä hammastarkastus. Ohjeet mm. THL:n sivuilla.
EPÄVARMAT VUOTUISET KUSTANNUKSET			
Henkilöstön koulutuskulut		ei	Pohdittavaa: Mikä taho voisi järjestää? Ostopalveluna vai esim. hankkeena? Naapurikuntien osaaminen? Koulutusta on hyvä tarjota mm. pakolaisten vastaanottoa koskevasta prosessista, eri toimijoiden vastuualueista & tulkkaujärjestelyistä – mahdollisesti myös keskeisistä kulttuurisista seikoista. Jälkimmäisten osalta on kuitenkin hyvä välttää stereotyyppien vahvistamista.

Toimeentulotuet / kotoutumistuet		kyllä (enintään 3 vuotta)	toimeentulotuen määrä riippuu perheen rakenteesta yms.
Eryityssosiaali- ja terveydenhuolto		kyllä (enintään 10 vuotta)	Korvataan kaikkienensa kulut, jotka vähintään 2300€ / hlö / vuosi.
Perusopetuksen erityiskustannukset		kyllä	Valtion erillinen osuus vieraskielisistä lapsista 1300€/lapsi. Summa riittää kustantamaan 1 pienryhmän & suomi toisena kielenä (3t/vko), oman uskonnon (1h/vko) & oman äidinkielen opetukseen (2h/vko) tuntihinnan ollessa 25 €. Oman uskonnon opetusta ei edellytetä alle 10 oppilaan osalta, vaikka opetuksen järjestäminen suositeltavaa onkin.
TULKKIPALVELUT		kyllä	Tilataan yleisesti lähimmästä tulkikeskuksesta. Matkakulujen osuus kasvaa helposti jopa tulkausta suuremmaksi. Minimitaksa 2h / kerta. Hinnat vaihtelevat noin 65-85€/tunti.
EPÄVARMAT KERTALUONTOISET KUSTANNUKSET			
Asuntojen vuokrat odotusajalta		kyllä	Kustannus vaihtelee merkittävästi. Suurin syy tähän on se, että tulijoiden lopullinen matkustuspäivä määrittyy lähtömaassa, epävarmoissa olosuhteissa.
Päivähoidon erityiskustannukset		ei	Suosittelavaa on, että pakolaislapsi on ensimmäiset 3 kk kahdella päivähoitopaikalla, jolloin erityiskustannukset ovat 0,25 x päivähoidon vuosihinta.
Perusopetuksen valmistava opetus		kyllä (enintään 1 vuotta)	Valtionosuus n. 17500 €/lapsi.
Kotoutumiskoulutus (yli 16-vuotiaille)		kyllä	Työvoimapoliittinen toimi, TE-toimisto järjestää.

Kaavion kokoamisessa on hyödynnetty Sipoon kunnan pakolaiskoordinaattori Sanna Hansenin keräämiä tietoja, jotka löytyvät Selvitys pakolaisten vastaanotosta Siiposeen -oppaasta.

5 SUUNNITELMIEN KAUTTA VASTAANOTTOVAIHEESEEN

Hyvä etukäteissuunnittelu helpottaa myös varsinaisessa vastaanottovaiheessa. Edellä on kuvattu sitä hallinnollista ja toiminnallista suunnittelutyötä, jonka tulisi edeltää pakolaisten saapumista kuntaan. Asioista ei voida ryhtyä sopimaan siinä vaiheessa kun tulijat ovat jo kunnassa, vaan ennakoihiin järjestelyihin on ryhdyttävä heti, kun päätökset on tehty ja saadaan tieto tulijaryhmän kokoonpanosta ja saapumisaikataulusta.

Keskeinen käytännön asia on soveltuvien *vuokra-asuntojen varaaminen ja varusteleminen*. Varusteleminen toteutuu usein Punaisen Ristin asumisavun ja kunnan, esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan, yhteistyönä. Viime vuosien kokemukset osoittavat, että keräyksiin saadaan mukavasti lahjoituksia. Ihmiset ovat halukkaita osallistumaan omasta, ylimääräisestä, luopumalla, ja kierrättämistä muutoinkin arvostetaan. Punaisella Ristillä on olemassa ohjeistukset vapaaehtoisia varten – joskin pienissä osastoissa saattaa herkästi käydä niin, että muutoinkin monessa mukana olevat henkilöt ryhtyvät hoitamaan myös tätä – siis asuntojen varustelua - vaikka sinänsä tavarakeräyksen järjestäminen, niiden noutaminen tai kantaminen soveltuu varsin monipuoliselle vapaaehtoisikunnalle. Ideaalia aikataulua asuntojen varustelulle on vaikea antaa, koska tieto tulijoiden saapumisesta tulee monesti viime tinkaankin, jopa vain viikon parin varoitusajalla.

Punaiselta Ristiltä voi kysellä myös soveltuvia varustelijoita. Yleissääntönä on, että asuntoon hankitaan perusvarustus eli sängyt, kirjoituspöytiä ja kirjahyllyjä, ruokailukalusto ja keittiötarvikkeita, lamppuja sekä tekstiilejä, verhoja ja mattoja. Usein lahjoituksina tulee myös sohvia, nojatuoleja ja si-

sustuselementtejä, kuten tauluja, eikä niiden esille paneminen tokikaan kiellettyä ole. Näiden lisäksi on hyvä hankkia kelloja, seinäkaleri sekä siivousvälineitä. Televisioiden vastaanottamista on hyvä harkinta erikseen. Pääasiallisesti lahjoitukset pitävät sisällään vanhanmallisia televisioita, joiden turvallisuus ei ole niin taattua. Elektroniikkalahjoitukset ovat usein myös eritasoisia, ja tulijoiden välillä eritasoisia laitteita voidaan ihmetellä. On hyvä taata, että kaikissa asunnoissa on samantasoinen varustelu.

Myös tietokoneita tulee jonkin verran lahjoituksena. Tulijat haluavat ja tarvitsevat tietokoneen - siksi niiden vastaanottaminen on lähtökohtaisesti hyvä asia. Tietokoneisiin pätee kuitenkin sama kuin muuhun elektroniikkaan – eri asuntoihin sijoitettujen laitteiden on hyvä vastata tasoltaan toisiaan.

Vaatteita tulee lahjoituksina liiaksikin. Lahjoitusten joukossa on usein huomattavan vanhoja ja kuluneita vaatteita. Lajitteluun saattaa mennä varsin paljon aikaa. Kaikki on kuitenkin käytävä läpi ennen tulijoiden saapumista. Myös liinavaatteiden kunnon osalta on oltava tarkkana. Sen sijaan harrastusvälineet ovat monesti hyvin toivottuja lahjoituksia. Tällaisia voivat siis olla muun muassa polkupyörät, luistimet ja sukset. Lelujakin lahjoitetaan yleisesti mukavasti, ja esimerkiksi lautapelit toimivat myös hyvinä oppimisen välineinä.

Asuntojen varustelun osalta liikkuu jonkin verran myös kulttuurisidonnaisia vinkkejä, mutta oleellisempaa varmasti aluksi on tavaroiden kunto ja vaatteissa oikeakokoisuus ja vuodenaikaan sopivuus.

Pian kuntaan saapumisen jälkeen, tulijoille on hyvä järjestää varsinainen asumisneuvonta kiinteistöhuollon, isännöitsijän ja/tai SPR:n vapaaehtoisten toimesta. Myös muut tahot, kuten Pakolaisapu järjestävät vastaavaa neuvontaa. Asumisneuvonnalla kerrotaan tulijoille taloyhtiön säännöt, joita kaikkien tulee noudattaa. On hyvä käydä läpi varastotilat sekä niiden käyttö, jätteiden lajittelu, mahdollisen pyykkituvan varaaminen ja käyttö, saunavuoro ja sen varaaminen, hiljaisuuteen liittyvät säännöt sekä yleisemmin piha-alueiden käyttö. Mikäli taloyhtiössä ei ole pyykkitupaa, kannattaa muuttoavustuksesta varata rahaa pyykinpesukoneen hankintaan.

Postiluukkuun on syytä laittaa Ei mainoksia -merkintä, jottei tulijoilla mene vahingossa sekaisin asiaposti ja mainosposti. Lisäksi mainosposti saattaa sisältää muissa kulttuureissa erityistä paheksuntaa aiheuttavaa kuvastoa, esimerkiksi alusasumainoksia.

Osassa kunnista on järjestetty keskustelu- ja infotilaisuuksia naapurustolle ennen tulijoiden saapumista. Näiden keskustelujen tarkoituksena on tarjota naapureille tietoa tulijoista, käydä läpi pakolaisten vastaanoton reunaehdot ja päätöksiä, ja helpottaa näin kohtaamista. Keskustelutilaisuuksista on sekä hyviä että huonoja kokemuksia. Tällaisten tilaisuuksien järjestäminen on kunnan harkittavissa, ja mahdollista toki myös kuntaan saapumisen jälkeen. Hyvä vaihtoehto on myös se, että taloyhtiön ulko-oviin tai ilmoitustauluille laitetaan tietoa siitä, mihin asuntoihin tulijat saapuvat, milloin ja mistä päin maailmaa. Lisäksi on hyvä olla jonkun kunnan edustajan yhteystieto mahdollisia tiedusteluja varten. Yleisin kokemus on, että yhteydenotot – mikäli niitä tulee – ovat luonteeltaan uteliaan myönteisiä. Samassa yhteydessä voidaan tiedottaa myös siitä, milloin asuntojen varustelu tapahtuu.

Saapumista edeltävien suunnitelmien tarkistuslista voisi olla seuraavanlainen:

- Asuntojen varaaminen ja niiden kalustaminen perustarvikkein
- Mahdolliset apuvälinehankinnat (esim. pyörätuoli)
- Henkilöstön koulutus ja vapaaehtoisten koulutus (mm. tulkin käyttö, viestintä, kulttuuriset erot)
- Viranomaisyhteistyö (rajavartiolaitos, maahanmuuttovirasto, SPR)
- Yhteistyö järjestöjen ja seurakuntien kanssa (keräykset: mm. vaatteet, astiat, kodin tarvikkeet, asuntojen kalustaminen)
- Kilpailutukset (mm. lentokenttäkuljetus, kodin perustavarat)
- Suunnitelma virastoasioiden hoidosta (maistraatti, Kela, pankki)
- Tulkkipalveluiden järjestäminen alkukuukausiksi (tilataan tulkkikeskuksesta)
- Keskeisten lomakkeiden (toimeentulotuki, kutsut terveystarkastuksiin, koulun & kodin välinen viestintä) kääntäminen tulijoiden kielelle
- Terveystarkastuksiin valmistautuminen (aikojen varaus)
- Yhteistyö sosiaalitoimen kanssa (toimeentulotukihakemukset)
- Yhteistyö päivähoidon ja koulutoimen kanssa, ennakkotieto tulossa olevista lapsista ja nuorista
- Yhteydenpito paikalliseen mediaan, kuntalaisille tiedotusta pakolaisten saapumisesta, ml. naapurit (harkinnan mukaan)
- Kotikansiot (tietoa Suomesta ja kotikunnasta omalla äidinkielellä sekä ohjaajien yhteystiedot)

6 SAAPUMISEN LÄHIPÄIVÄT ENNEN JA JÄLKEEN SAAPUMISEN

Muutamia viikkoja ennen lopullisen ajoituksen selviämistä, lähettää Punainen Risti kuntaan ilmoituksen maahan saapuvista henkilöistä. Kyseessä on tiedosto, joka toimitetaan kunnan yhteyshenkilölle heti, kun SPR on saanut tiedon tulijoiden lopullisesta matkustusajankohdasta. Tähän lomakkeeseen yhteyshenkilö täyttää lentokentälle vastaan lähtevien henkilöiden nimet ja tiedot sekä vielä erikseen kunnassa vastaanottavina tahoina toimivien henkilöiden nimet ja tiedot, ja toimittaa lomakkeen takaisin Punaiseen Ristiin.

Lentokentälle vastaan lähtevien delegaatio koostuu usein kunnan edustajasta, usein sosiaalityöntekijästä tai -ohjaajasta, Punaisen Ristin vapaaehtoisesta tukihenkilöstä, tulkista sekä mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan myös terveydenhoidon ammattilaisesta. Lentokenttäkuljetus on kulu, jota ei korvata kunnalle erikseen. Sen sijaan Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) korvaa kunnalle pakolaishenkilöiden kulkemiset, mikäli matkat kuljetaan julkisilla liikennevälineillä. Tällainen järjestely on kuitenkin käytännössä usein mahdoton yhteyksien ja aikataulujen takia. Lentokentälle vastaanottamaan lähteminen kannattaa suunnitella hyvin, sillä se muistetaan tilanteena puolin ja toisin vielä pitkään itse tapahtuman jälkeen ja se on kuitenkin maahantulijoille ensimmäinen konkreetti kosketus uuteen kotimaahan ja uuden kotipaikkakunnan ihmisiin.

Pakolaisten asuntojen ruokakaapit kannattaa varustaa noin vuorokausi ennen heidän saapumistaan. Mahdollista on tiedustella, että voisivatko esimerkiksi Punaisen Ristin tukihenkilöt valmistaa perheelle ensimmäisen illan aterian, mikäli se on aikataulullisesti perusteltua. Aterian valmistamises-

sa on huomioitava uskonnon sanelemat ehdot. Kaappiin kannattaa hankkia valmiiksi vaaleaa leipää, pehmeitä juustoja, kuten fetajuustoa, tuoremehuja, teetä (ei kahvia), hedelmiä, kananmunia, papuja, riisiä jne.

Tulijoiden saapuminen on aina jännittävä tilanne. Myös matkat voivat olla erityisesti lapsiperheiden osalta uuvuttavan pitkiä. Ensimmäiselle illalle ei kannata varata liiaksi ohjelmaa. Voi olla hyvä, että perhe jätetään omaan rauhaan, vaikka ateriat olisivatkin heille valmistettu. Kannattaa kuitenkin tulkin välityksellä käydä läpi, vastassa olevien henkilöiden toimenkuvat, seuraavien päivien aikataulut, sekä aivan keskeisimmät turvallisuuteen liittyvät asiat asunnon osalta – mahdollisesti myös vesivahingon käyttö (minne paperit heitetään).

Saapumista seuraavana arkipäivänä on hyvä aloittaa keskeisimmistä viranomaiskäynneistä. Vaikka tulija olisi saanut henkilötunnuksen jo oleskelulupapäätöksen yhteydessä *) eli ennen maahan saapumistaan, on loogisinta aloittaa Maistraatista kotikunnan saamiseksi. Ensisijaisia asioita ovat lisäksi Kela-asiat, pankkitilin avaaminen, mahdollinen vuokrasopimuksen siirtäminen tulijoiden nimiin sekä akuutit terveydenhuollon asiat, kuten lääkkeiden hankkimiset. Ohessa suuntaa antavaa listaa lähipäivien ja ensimmäisten viikkojen asioinneista:

*) Loppuvuodesta 2014 Maahanmuuttovirasto tiedotti tulevasta muutoksesta, jonka myötä henkilötunnuksen voi joulukuun alusta 2014 saada yhdessä oleskeluluvan kanssa. Käytäntö koskee myös kiintiöpakolaisia, oleskeluluvan saavia turvapaikanhakijoita sekä Suomeen rekisteröityviä EU-kansalaisia. Uudistus on Maahanmuuttoviraston LuvallaHetu -hankkeen (EU:n kotouttamisrahasto) sekä eri viranomaisten, Väestörekisterikeskuksen, poliisihallituksen, ulkoasiainministeriön ja Kelan yhteistyön tulos. Uudistuksen myötä Maahanmuuttovirasto ja poliisi saavat oikeuden rekisteröidä henkilöitä väestötietojärjestelmään.

Saapumista seuraavana aamuna hoidetaan:

- Maistraattiin rekisteröityminen ja Kela-asiat (Kela-kortti, asumistuki, lapsilisä)
- Ruokakaupassa asiointi
- Taloyhtiön järjestyssääntöjen läpikäyminen
- Pesutuvan käyttö ja kodin turvallisuusohjeiden läpikäyntiä
- Mahdolliset lääkäri- ja apteekkikäynnit

Kahden kuukauden aikana vastaanotosta hoidetaan:

- Alkuvaiheen terveystarkastusten aloittaminen (laboratoriokokeet, terveystarkastus, lääkärintarkastus)
- Hammashoidon aloitus
- Mielenterveysasiat
- Kansalaisjärjestöjen toiminnan esittely
- Päivähoitopaikkoihin ja kouluihin tutustuminen
- Perheenyhdistämisasioiden selvittäminen
- Alkukartoitus TE-toimistossa ja kotoutumiskoulutukseen hakeutuminen
- Asuntoasiat (mahdolliset muutokset ja lisäkalustaminen)
- Julkisen liikenteen käytän opettelu (aikataulu, maksut)
- Ensimmäinen sosiaalitoimen käyntikerta (toimeentuloasiat)
- Arkielämän ohjaus yhdessä vapaaehtoisten ja vertaistukihenkilöiden kanssa

Ensimmäisten kuukausien aikana hoidetaan myös:

- Säännölliset käynnit sosiaalitoimessa
- Suomen kielen opiskelu käyntiin
- TE-toimiston järjestämän kotoutumiskoulutuksen aloittaminen mahdollisimman pian tulon jälkeen
- Terveysasioiden hoito jatkuu (jatkotutkimuksia ja akuutteja aikoja)
- Mielenterveysasioiden hoito jatkuu

7 KOTOUTUMISEN EDISTÄMINEN

Kiintiöpakolaisten vastaanotto ja erityisesti sen alkuvaihe ovat varsin käynnönläheistä ja aikaa vievää työtä: Hoidettavia paperiasioita on paljon ja jo terveydenhuollon asioissa vierähtää yllättävän paljon aikaa. Asiointeja on syytä valmistella ja aikatauluttaa huolella etukäteen mm. tulkkausjärjestelyjen ja perheiden liikkumisjärjestelyjen takia. Tulkkausten takia asiointeihin on hyvä varata vähintään kaksinkertainen aika. Pienillä paikkakunnilla tulkkeja käytetään harvoin, joten sitäkin käytäntöä usein vasta opetellaan.

Tulijat aistivat hyvin sen, että heistä halutaan pitää huolta: Konkreettisten asioiden hoito on viesti välittämisestä. Kotoutumisen kannalta kaikkein oleellisinta on yhteisöllisyys ja sosiaaliset suhteet. On syytä huolehtia, on että vastaavassa tilanteessa olevat voivat tavata toisiaan ja keskustella kokemuksistaan. Vertaistuki on tutkitusti arvokkainta tukea, joka auttaa haastavissa tilanteissa.

Mikäli kunnat vastaanottavat pieniä tulijamääriä tilanteessa, jossa kunnassa ei entuudestaan ole vastaavaa tulija- tai kulttuuriryhmää, on vastassa yleensä ongelmia: Muiden oman kulttuuriryhmän edustajien tapaaminen on työlästä ja etäisyyksiin liittyvät hankaluudet (esimerkiksi huonot liikenneyhteydet, pysäkit kaukana ja kalliit matkat) alkavat ennemmin tai myöhemmin näkyä viihtymättömyytenä ja tyytymättömyytenä.

Kotoutumisesta tiedetään, että perheiden jäsenet kokevat prosessin hyvin yksilöllisesti, vaikka perheenjäsenet samalla elävät prosessia myös yhdessä. Esimerkiksi varhaisaikuisten lasten kanssa maahan saapunut yksinhuoltajaäiti saattaa surra alkuvaiheessa eroa lähtömaahan jääneistä lapsistaan ja lapsenlapsistaan, kamppailla kielitaidottomuuden aiheuttaman avuttomuuden kanssa, ja oireilla monista syistä somaattisestikin – tällaisen

on havaittu hidastavan myös lasten kotoutumista. Avuksi saattaisi olla äidin ohjaaminen vertaisten piiriin, mutta ongelmallista on, jos vertaisia ei lähiseuduilta löydy. Toisaalta on hyvä pohtia, että minkälaiset virkistävyyden vaihtoehdot sopisivat eri perheenjäsenille, ja mitä äidille voisi keksiä siksi aikaa, että perheen nuoriso pääsee harrastamaan.

Vaikka kotoutuminen on moniulotteinen psykososiaalinen prosessi, palautuu myös sen osalta moni seikka varsin konkreettisiin asioihin, niihin samoihin asioihin, joita me jokainen kaipaamme elämäämme.

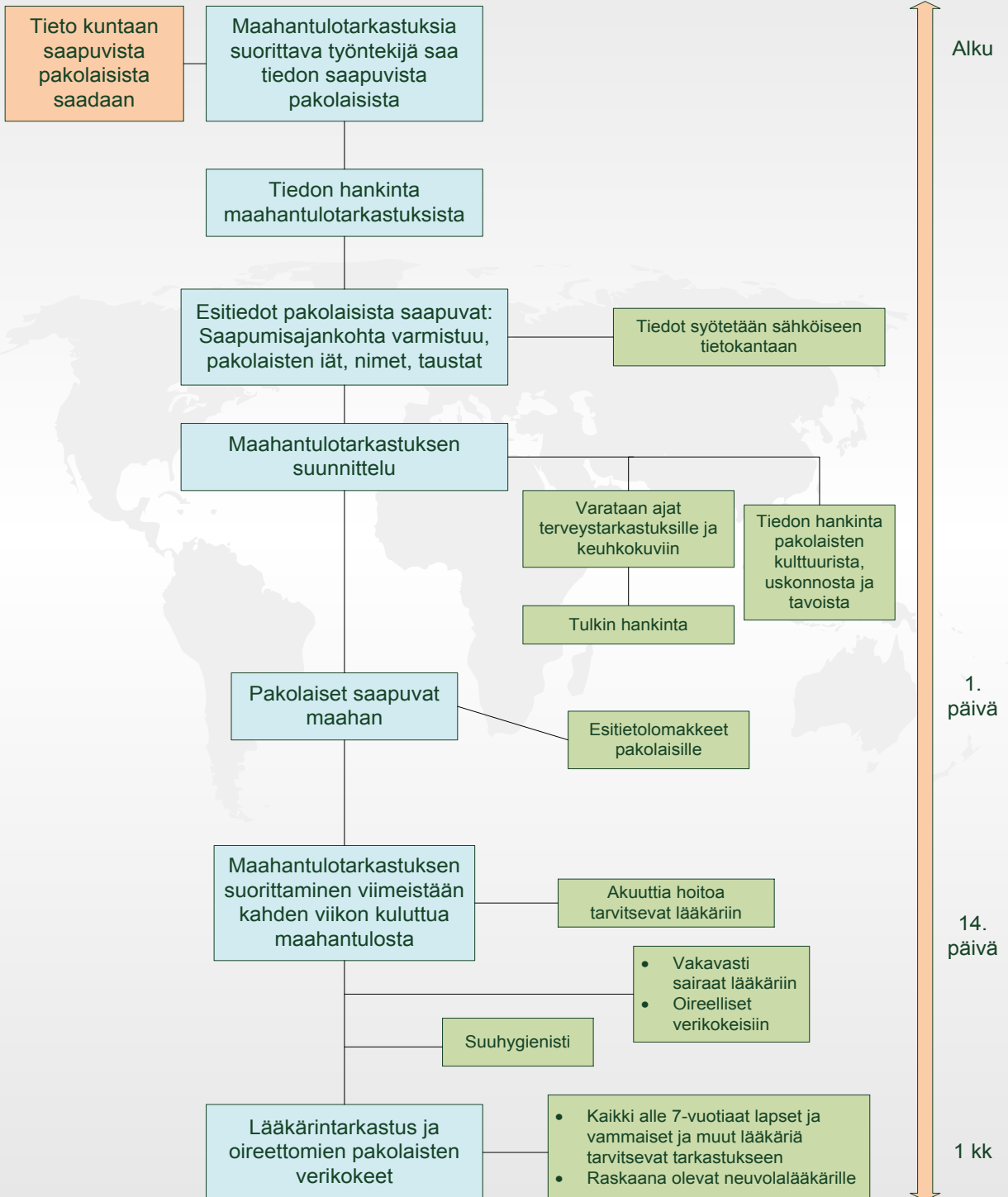
Vastaanoton etukäteissuunnittelulla ja tulijoiden tilanteisiin eläytymisellä on erittäin keskeinen merkitys vastaanoton onnistumisen kannalta. Kotoutuminen on aina hyvin henkilökohtainen prosessi, jota tulee kunnioittaa ja erilaisia sopeutumista helpottavia asioita pitää miettiä yhdessä tulijoiden sekä viranomaisten että vapaaehtoisauttajien kesken. Kunnissa tarjolla olevia palveluita ja harrastusmahdollisuuksia pitäisi miettiä niin, että myös maahanmuuttajien on mahdollista päästä mukaan. Sujuvat ja joustavat rakenteet maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseksi on mietittävä perusteellisesti etukäteen.

8 MAAHANTULOTARKASTUKSET

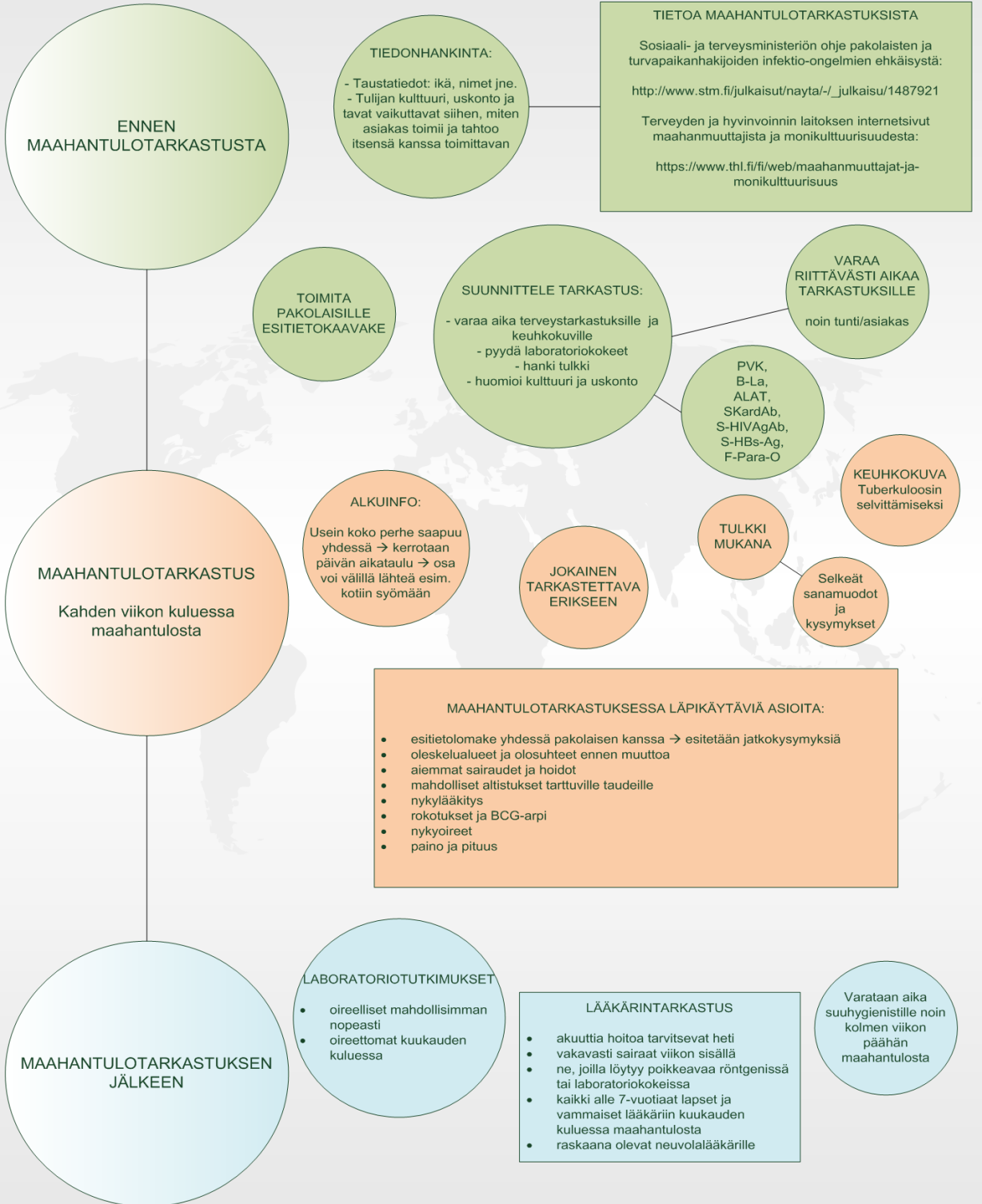
Kuntien yhteistoiminta pakolaisten kotouttamiseksi –hankkeeseen liittyen Diakonia-ammattikorkeakoulun Hoitotyön koulutusohjelman sairaanhoitajaopiskelijat Maija Kiilo, Juli Saikkonen sekä Katariina Nieminen tekivät opinnäytetyönään (Pakolaisten maahantulotarkastuksen kehittäminen Satakunnassa) mallinnuksen maahantulotarkastusten toteuttamisesta hankekunnissa tehtyjen maahantulotarkastuksiin perustuen.

Koska kunnissa ei asunut entuudestaan pakolaisia, niin myöskään maahantulotarkastuksista ei ollut kaikilla aikaisempaa kokemusta. Opiskelijat päätyivät havaintojensa sekä haastattelujen perusteella seuraavanlaiseen mallinnukseen.

MAAHANTULOTARKASTUKSEN AIKATAULU

MAAHANTULOTARKASTUKSEN TOTEUTTAMINEN

9 KUNTIEN YHTEISTOIMINNASTA

Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi hankkeen lähtökohtana oli mallintaa seudullisen yhteistyön mahdollisuuksia ensi kertaa pakolaisia vastaanottaessa. Hankkeen myötä Satakuntaan, jossa lähtökohtaisesti asuu maahanmuuttajia verrattain vähän, tuli kolme uutta kiintiöpakolaisperhettä. Ensimmäinen vuosi Satakuntalaisessa pikkukaupungissa on vaatinut sekä maahanmuuttajilta että viranomaisilta monenlaisten uusien – yllättävienkin - asioiden opettelua. Kieliongelmat vaikuttavat kotoutumisprosessissa myös paljon oletettua kauemmin.

Hankkeen myötä yhteistyötä kuntien välillä on tehty erilaisilla foorumeilla. Lähinnä verkostoitumista on tapahtunut hankkeen erilaisten työryhmien kautta. Yhteistyön tarjoamat voimavarat ja hyödyt perustuvat aktiivisuuteen ja mahdollisuuksien etsimiseen yli kuntarajojen. Ensimmäistä kertaa pakolaisia vastaanottavissa kunnissa hämmästyttiin työmäärästä ja asioiden moniulotteisuudesta.

Pakolaisten vastaanottoon liittyvistä kokemuksista on raportoitu jo melko laajasti eri paikkakunnilta Suomesta, eli vastaanottoprosessin käynnistyessä kannattaa jo heti hankkia kokemuksiin perustuvaa käytännöntietoa.

Ennakkovalmistautumisen merkitystä ei voi liikaa korostaa; ei riitä, että asiat ajatellaan hoituviksi, vaan vastuuhenkilöt on nimettävä ja resurssit sekä velvoitteet on sovittava tarkasti etukäteen. Ja joustamiseen ja tapauskohtaisesti sovellettuihin ratkaisuihin on varauduttava joka tapauksessa. Palveluita mietittäessä ja käytännön ratkaisuja tehtäessä on syytä ennakoida myös tulevia tarpeita; esimerkiksi nuorten jatko-opiskelumahdollisuudet vuoden kieliopintojen päättyessä.

Vastaanoton onnistumista kunnassa määrittää tahtotila asioiden järjestämiseen perusteellisen valmistautumisen kautta. Kuntien eri hallinnonalojen kesken sekä paikallisten muiden kotouttamistoimintaan liittyvien tahojen (järjestöt, seurakunnat) on syytä aloittaa vastaanottoon valmistautuminen hyvissä ajoin. Verkostoituminen on kaikkien etu.

Tähän raporttiin on koottuna mistä kaikista asioista on huolehdittava ennen pakolaisten saapumista sekä heti saapumista seuraavien päivien, viikkojen sekä kuukausien aikana. Seudullisen yhteistyön vahvuutena voisi nimenomaan nähdä yhteisen maahanmuuttostrategian miettiminen muita kokeneempia alueita sekä kuntia konsultoiden. Kotoutumisen osaamiskeskukset muun muassa tarjoavat ajantasaista tietoa.

Kuntien työntekijöiden on hyvä verkostoitua – moneen arkipäivän ongelman ratkaisemiseen saa apua kun kuulee muiden ratkaisumalleja vastaaviin tilanteisiin. Verkostoituminen tapahtuu ainoastaan siten, että työntekijät itse aktivoituvat järjestämään tilaisuuksia tavata toisiaan. Kuntien yhteistoimintaa kannattaa rakentaa ja hyödyntää. Tässä hankkeessa on hyvin myönteiset kokemukset sosiaalitoimen edustajien yhteistapaamisista (hankkeen niin kutsuttu projektiryhmä), joissa on voitu jakaa kysymyksiä oman paikallakunnan ajankohtaisista asioista ja keskustella maahanmuutajatyön tuomista haasteista. Tämä ryhmä organisoitui hankkeen aikana projektityöntekijän toimesta, mutta ryhmä luultavasti jatkaa tapaamisia vielä hankkeen päättymisen jälkeen.

Kuntarajat ovat palveluiden suhteen - ainakin siinä vaiheessa kun pakolaisia vastaanotetaan ensimmäistä kertaa ja vielä pieni määrä – hyvin tiukat palvelujen suhteen. Ja vuoden jälkeen Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi –hankkeen toiminta-alueen kokemusten perusteella on vielä aikaista nähdä palvelujen suhteen kuntarajojen ylittymistä. Hankkeesta saadun kokemuksen perusteella maahantulleet kaipaavat yhteistoimintaa eritoten vapaa-ajalle. Ensimmäisen vuoden ajan päivisin ollaan pääsääntöisesti kotoutumiskoulutuksessa, jolloin lähiympäristöön ja lähiympäristön ihmisiin on mahdollista sosiaalistua ilta- ja viikonloppuajaksi.

Seudullisen yhteistyöverkoston rakentaminen ei synny itsestään. Tarvitaan asioita ja asioiden hoitajia, jotka aktivoituvat omien kokemusten jakamisessa, kysymysten esittämisessä sekä ovat avoimia yhteistyön mahdollisuuksille ja kutsuvat verkostoja koolle. Tämä koskee sekä viranomaistyötä, että kolmannen sektorin toimintoja. Jollain aikataululla myös maahan-

muuttajat voisivat itse yhdessä organisoida ja mieltää aktiviteetteja ja osallistumisen mahdollisuuksiaan.

Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi -hankkeen kokemuksena on todettava, että maahanmuuttajien vertaisten puuttuminen asuinpaikkakunnalta kielitaidon vielä ollessa heikkoa, on sosiaalistumisen mahdollisuudet valtaväestön joukkoon hyvin vaikeata.

Maahanmuuttaneet kaipaavat vertaisia, mutta ovat myös halukkaita tutustumaan suomalaisiin. Ajat, paikat ja liikenneyhteydet – varsinkin pienillä paikkakunnilla – asettavat todellisia haasteita sosiaalistumiselle. Pienellä toimeentulolla myös matkustaminen julkisillakin kulkuneuvoilla on kallista. Hankkeen myötä on havaittu, että valmiiksi organisoidut tilaisuudet ja tapahtumat saavat ihmiset lähtemään liikkeelle.

10 YHTEISTOIMINNASTA ERI TOIMIJARYHMIEN NÄKÖKULMASTA

Pienille paikkakunnille kannattaa aina sijoittaa useita pakolaisperheitä kerrallaan. Ennen kaikkea perheet hyötyvät toisistaan todella paljon. Mitä enemmän vertaisia sekä palveluita löytyy omalta paikkakunnalta, sen paremmat edellytykset kotoutumiselle on. Kotoutuminen on joka tapauksessa hidaskäynnin ja vaativa prosessi.

Kun palvelujärjestelmiä kehitetään vastaamaan myös maahanmuuttajien tarpeisiin (opetellaan maahanmuuttajiin liittyviä asioita sekä varataan siihen henkilöresurssia), niin samoilla järjestelyillä hoituu yhden perheen sijaan myös useamman perheen asioiden hoitaminen. Myös kuntien eri hallintokuntien mukanaolo sitouttaa viranomaisia kotoutumisen tukemiseen yhteisvoimin.

Vastaanotto tietyin väliajoin toistuvana jatkumona auttaa viranomaisia, koska kokeneemmat/aikaisemmin tulleet ohjaavat kokemattomampia käytännönasioissa ja tulijoiden kiinnittyminen paikkakuntaan ja sen palveluihin on sujuvampaa, kun omalla kielellä saman kokenut auttaa, tukee ja neuvoo. Ensimmäinen vastaanottokerta luonnollisesti haastaa ja opettaa eniten.

Tätä raporttia varten on koottu kokemuksia sekä hankekuntien vastuusosiaalityöntekijöitä, hankkeen myötä Harjavaltaan, Huittisiin ja Ulvilaan saapuneiden perheiden tukihenkilöitä (SPR) että perheiltä itseltään.

Maahanmuuttajaperheiden kanssa sosiaalityötä tehneet ovat samaa mieltä siitä, että ensi kertaan maahanmuuttajatyöhön ryhdyttäessä on nimettävä selkeästi uudet vastuut, jotka tulijajoukon asioista muodostuvat, tarjottava riittävä perehdytys/koulutus maahanmuuttajien erityiskysymyksiin myös

uskonnon ja kulttuurin osalta. Työyhteisössä on myös ollut tarvetta hälventää ja poistaa ennakkoluuloja ja pelkoja mahanmuuttajatyötä kohtaan.

Esimiehen tukea, työparityöskentelyä sekä työajan riittävää resurssointia maahanmuuttajien asioihin kaivattiin myös lisää. Esimerkiksi tulkkausten järjestäminen ja käyttö erilaisissa välttämättömissä tilanteissa vie paljon enemmän aikaa, kun vastaavat asioinnit suomenkielisten kanssa. Alkuvaiheeseen kaivattiin myös selkeitä toimintaohjeita (listoja) siitä, että mitä ja missä järjestyksessä asioita hoidetaan ja järjestetään. Tämän raportin myötä toivottavasti alkuvaiheen toimien toteuttamiseen löytyy selkeytystä. Työntekijävaihdoksia on sattunut tämän lyhyen hankkeen ajalle paljon ja sillä on tietenkin aina myös oma vaikutuksensa asioiden etenemiseen.

Alkuvaiheen kotouttamistyö nivoutuu täysin käytännön asioihin ja tilanteet ratkaistaan tapauskohtaisesti sekä omien palvelujen näkökulmasta. Konkreetteihin palveluiden tasolle ulottuvaan yhteistyöhön seudullisesti ainakin tämän hankkeen kokemusten perusteella ensimmäisen vuoden aikana on hyvin vaikeata päästä. Mahdollisuus seudullisten yhteisten palvelujen tarjoamiseen voisi tulla kysymykseen sellaisissa tapauksissa, että lähekkäiset kunnat vastaanottavat maahanmuuttajia säännöllisesti ja resurssointi palveluiden tarjoamiselle ja kehittämiselle nähdään puolin ja toisin mahdollisena ja yhteisvastuullisesti kannattavana. Ja seudulliselle yhteistyölle mietitään pitkäjänteisesti kaikkia osapuolia hyödyntävät rakenteet.

Tukihenkilöt ovat todella avainasemassa kotouttamisprosessissa – heidän keskinäinen verkostoitumisensa on myös muodostanut yhden yhteistoiminnan kanavan hankkeen aikana. Tämän hankkeen perheille nimettiin kaikille SPR:n tukihenkilöt. Tukihenkilöt saivat Punaisen Ristin kautta perehdytystä tukihenkilötoimintaan. Tukihenkilöt ovat olleet korvaamattomana apuna moninaisissa arjen asioissa ja auttaneet monin eri tavoin sopeutumista uusille kotipaikkakunnille. Tukihenkilöt tapasivat perheitä alkuvaiheessa usein – noin vuoden kuluttua saapumisesta yhteyttä pidetään edelleen viikoittain. Kuntien yhteistoiminta pakolaisten kotouttamiseksi -hankkeen lisäksi Harjavallan, Huittisten sekä Ulvilan pakolaisperheet olivat myös Punaisen Ristin VAPAA -hankkeen (Vapaaehtoiset pakolaistyössä) toiminnan piirissä. Kolmen hankekunnan perheiden tukena on näin toiminut siis kaksikin hanketta, joiden tarjoamien toimien ja yhteisten tilaisuuksien ja tapahtumien avulla on pyritty tukemaan tarvittavin tavoin kotoutumiseen liittyvissä asi-

oissa sekä tarjoamaan vapaa-ajalle mahdollisuuksia ennen kaikkea tavata toisiaan sekä siinä ohessa tutustua muun muassa toistensa asuinpaikkakuntiin.

11 ENSIMMÄINEN VUOSI SATAKUNNASSA

Pakolaisten ensimmäinen vuosi pienessä satakuntalaisessa kaupungissa on ollut hyvin vaiheikas ja monella tavalla haastava. Alkohämmennystä ja jopa pelkoa tuotti luonto – metsää kaikkialla, eikä suurkaupungintun-tua, johon aikaisemmin oli totuttu. Onneksi lämmin kesä oli ensimmäise-nä vuodenaikana vastassa tulijoita. Arkiset asiat on pitänyt opetella uudelleen; virastoasioiden hoito, ruokaostosten tekeminen, laskujen maksami-nen, julkisten kulkuneuvojen käyttö ja tietenkin kieli.

Monet lähtömaahan jääneet läheiset sekä uusi kulttuuri ja kieliongelmat aiheuttivat alkuun ikävää ja ahdistusta. Myös perheenyhdistämisprosesse-ja on menossa ja niiden hidas eteneminen ja epätietoisuus lopputulokses-ta on lisännyt ahdistusta. Perheenyhdistämisprosessin säädöksistä ei tiedetä tarpeeksi ja pakolaisilla on osin väärää tietoa asiasta. Perheenyhdistämises-tä on ollut oletuksia, että puolison muutto Suomeen on automaatio jollain aikataululla, mutta näin ei välttämättä ole. Hankkeessa nähtiin tarpeellisek-si järjestää myös keväällä vielä koulutusta perheenyhdistämisasiosta kunta-työntekijöille sekä muille monikulttuurista asiakastyötä tekeville. Samassa seminaarissa oli osio myös uskonto- ja kulttuurilukutaidosta sekä sairaan-hoitajan kokemuksista avustustyöstä terveydenhuollon näkökulmasta. Kai-kista näistä asioista on hankkeen edetessä tullut tarvetta saada lisää tietoa.

Yksinäisyys on vaivannut perheiden arjessa kaiken aikaa. Toistensa kanssa yhteydenpitäminen sekä tutustuminen myös Porissa asuviin afganeihin on tuonut iloa ja sisältöä etenkin naisten arkeen, joka on monella tavalla mie-hiä rajatumpaa. Perheiden nuoret miehet löysivät lähiseudun vertaiset nuo-

ret miehet ja harrastuksia jo varhaisemmassa vaiheessa. Naisten harrastamiselle kulttuuri- ja uskontotausta asettaa enemmän rajoituksia.

Lähtiessä taakse piti jättää myös koulu-, opiskelu- ja työpaikkoja ja jo suoritettuja tutkintoja. Koulutuksen polulla on palattava askelia taaksepäin joutuessa pääasiassa kieliongelmiin, sekä koulutusten/tutkintojen hyväksyttävyydestä (varsinkin ilman todistuksia). Onneksi nuorilla on ammatillisia haaveita ja sitä kautta motivaatiota opiskelujen uudelleen aloittamiseen ja jatkamiseen. Perheiden vanhemmille uuden urapolun löytäminen onkin haasteellisempaa – varsinkin kun kielitaito on vieläkin aika heikko. Tällä hetkellä on menossa vielä kotoutumiskoulutus, joka kesän aikana päättyy kaikilta, eivätkä kaikkien suunnitelmat ole vielä aivan varmoja syksylle. Näitä asioita kunnissa mietitään pakolaisten kanssa parhaillaan.

Todelliseksi ilon aiheeksi naisille on muodostunut keväällä aloitettu uintiharrastus. Hankepaikkakunnilla, eikä muissakaan lähiseudun uimahalleissa ole naisten vuoroa, jota hankkeen aikana on naisten toiveista yritetty järjestää. Länsi-Suomen Diakonialaitoksen DiaViren allastiloista Porista tarjoutui mahdollisuus naisten omalle vuorolle. Tilat ovat uskonto- ja kulttuurinäkökulmat huomioon ottaen sopivat ja perjantai-iltaisina allasosasto saadaan suljettua muilta käyttäjiltä niin, että uintiin on mahdollisuus omassa rauhassa. Uinnin myötä naiset tapaavat toisiaan – hankepaikkakuntien naisten lisäksi uintiin on osallistunut myös porissa asuvia afgaaninaisia – ja pääsevät kovasti toivomansa harrastuksen pariin ja saavat vesijumppaohjausta ja uinninopetusta. Uinti on kevään ajan kerran viikossa tämän kyseisen hankkeen organisoimana, mutta yhtenä hankkeen juurruttamisen haasteena on saada tämä toiminta jatkumaan. Alueen uimahalleista vastaavia kuntien henkilöitä on haastettu tarjoamaan vain naisille/miehille varattuja aikoja halleista.

LOPUKSI

Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi -hankkeen myötä ollaan monenlaisia kokemuksia rikkaampia. On tehty ja koettu paljon uusia asioita, on ollut monenlaisia ylä- ja alamäkiä, haastavia vaiheita ja onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksia, on opeteltu uuden kulttuurin ja kielen asioita sekä tutustuttu uusiin ihmisiin. On oltu vihaisia, surullisia, turhautuneita, ahdistuneita, iloisia, onnellisia ja kiitollisia. Hankepaikkakunnat ovat yhtä uutta perhettä rikkaampia. Näiden perheiden puolesta toivotaan, että kunnat jatkavat pakolaisten vastaanottamista ja mahdollistavat näin haavoittuvassa asemassa oleville parempaa tulevaisuutta ja näille jo Satakuntaan muuttaneille vertaisia, joiden avulla heidän elämäänsä tulee entistä parempaa turvaa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta vertaisten kanssa. Ja toivottavasti nämä Satakuntaan muuttaneet saavat rakennettua hyvän elämän Suomessa ja löytävät jopa jonain päivänä suomalaisia ystäviä itselleen. Kotoutumisen polulla on edetty hyvän matkaa.

KIRJALLISUUTTA AIHEESTA

Kiilo, Maija; Saikkonen, Juli & Nieminen Katariina. 2014. Pakolaisten maahantulotarkastusten kehittäminen Satakunnassa. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Kiintiöpakolaisten vastaanotto. Kokemuksia kotouttamisen järjestämisestä. 2013. http://www.kotouttaminen.fi/files/38864/Kiintiöpakolaisten_vastaanotto_Kokemuksia_kotouttamisen_jarjestamisesta.pdf

Lautiola, Hannele. 2013. Kumppanuutta kotouttamisen kentillä. Esimerkkejä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöstä kotouttamisessa. http://www.tem.fi/files/38415/Kumppanuutta_kotouttamisen_kentilla.pdf

Pitkänen, Sari, Nyholm, Sari & Tuusa, Matti. 2014. Vastaanotto tietyillä, kotouttamistyö kaikilla. Selvitys kuntien kiintiöpakolaisten vastaanoton edellytyksistä, mahdollisuuksista ja haasteista. Haapa-hanke. TEM raportteja 10/2014: https://www.tem.fi/files/38928/TEMrap_10_2014_web_27022014.pdf

www.kotouttaminen.fi

Ylä-Savon kuntien yhteinen maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2011-2015: https://www.google.fi/url?sa=t&rcct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.kotouttaminen.fi%2Ffiles%2F41560%2FYla-Savon_%2528%2528Iisalmi_Keitele_Kiuruvesi_Lapinlahti_Pielavesi_Sonkajarvi_Vierema%2529_kotouttamisohjelma_2011-2015.pdf&ei=rSRkVe-iLMGqsgGwkYKgAw&usg=AFQjCNEnP6yD5rx0Qm-gcXBFqRh1a7viqQ&bvm=bv.93990622,d.bGg

Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja

D Työpapereita

Sarjassa julkaistaan asiantuntijapuheenvuoroja ja kannanottoja ajankohtaisiin asioihin, erilaisia suunnittelutyön tarpeisiin tehtyjä selvityksiä (esim. laaja projektisuunnitelma) ja projektien väliraportteja. Sarja mahdollistaa kokemusten ja asiantuntijatiedon nopean eteenpäin viemisen.

D 1. Meretmaa, Anne & Tiittanen, Hannele 2002.

Toimintaohje kriisitilanteessa.

D 2. Helminen, Jari 2002. Tallinnan avohuolto 2001.

Projektin loppuraportti.

D 3. Jaakkola, Hannu & Remes, Pirkko 2002.

Korkeakouluyhteistyötä Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Yhteistyön arviointi vuodelta 2001.

D 4. Uutaniemi, Satu (toim.) 2002.

Naiset ja tekniikka – uusia työllistymismahdollisuuksia satakunnassa. Hankkeen loppuraportti.

D 5. Latvus, Kari 2002.

Seurakunta ja yhteiskunnan muutos. Raportti lisäkoulutuksesta Turun arkkihiippakunnassa.

D 6. Haavisto, Kari & Laine, Terhi & Leino, Liisa 2002.

Sosiaalityöntekijät poliisilaitoksella. Kartoitus keväällä 2002 poliisilaitoksella työskennelleistä sosiaalityöntekijöistä.

D 7. Rask, Katja & Pasanen, Sina & Kainulainen, Sakari 2002.

Työtyytyväisyys ja työyhteisön kehittäminen Diakissa. Diakin henkilöstökyselyn tulokset lukuvuodelta 2001–2002.

D 8. Suojoki, Raili & Kotila, Hannu 2002.

Yhteisöllisempään työotteeseen – Yhteiskunnallisesti suuntautuvan perusterveydenhuollon kehittämisprojektin loppuraportti.

D 9. Sorva, Marja-Leena 2003.

Työn kuormittavuus ja työnohjaustarve Päijät-Hämeen keskussairaalan synnytysosaston kättilöiden kokemana.

D 10. Laine, Terhi 2004.

Ensi- ja turvakotitoiminnan palveluprosessien kehittäminen ja työssä jaksaminen. ETU -projektin loppuraportti.

D 11. Lähtenmäki, Suvi 2004.

Sosionomi (amk) Eurooppaan töihin? Tutkimus sosionomi (amk-tutkinnon vertailtavuudesta muihin eurooppalaisiin sosiaalityön tutkintoihin.

D 12. Mustakangas, Terhi 2004.

Työelämäsuhteiden kehittäminen viestinnän keinoin

D 13. Gothóni, Raili 2004.

TUPA -sosiaalityön tukipalveluprojekti. Arviointiraportti 2004

D 14. Helminen, Jari (toim.) 2005.

Yhdessä, erikseen ja yhteensovittaen.

D 15. Ahonen, Pasi & Helminen, Jari & Kortelainen, Hanna 2005.

Sosiaali- ja terveysalan kouluttajatahot aluetoimijoina. Näkökulmia Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan sosiaali- ja terveysalojen kouluttajatahojen aluekehitys- sekä tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

D 16. Jokela, Ulla 2005.

Virtaa työpaikoille. Tapaustutkimus Diakonia-ammattikorkeakoulun Järvenpään yksikön diakoniaharjoitteluista.

- D 17. Hytönen, Niina & Hälikkä, Riikka (toim.) 2005.
Minne menet digi-tv? Digi-tv:n sisältötuottamisen kehittämishankkeen väliraportti.
- D 18. Isomäki, Tarja 2005.
Perheet päivähoidon ja kotipalvelun perhetyön asiakkaana –lastensuojelun avoimuuden kehittämishaasteet.
- D 19. Pesonen, Aino-Elina & Zotow, Marianna 2005
Terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävä työ koulu- ja työympäristössä.
- D 20. Vogt, Ilse 2005
Lastensuojelun laitoshuollon toimintakäytännöt ja –muodot.
- D 21. Jääskeläinen, Ilkka 2005
Aikuissosiaalityö suurkaupungissa marginaalialueella elävien parissa.
- D 22. Mantila, Seija 2005
Kaksoisdiagnoosipotilaiden hoidon ja tuen haasteet ammattihenkilöstölle päihde- ja mielenterveytyksessä.
- D 23. Hurskainen, Petri & Toikkanen, Leena 2005
Vammaiset henkilöt avo- ja laitoshuollon asiakkaina – Lähityöntekijöiden, esimiesten ja johtavien viranhaltijoiden käsityksiä ammattitaitovaatimuksesta vammaistyössä.
- D 24. Karhia, Marjaana (toim.) 2005
Kokemuksia maahanmuuttajien ammattikorkeakouluopintoihin orientoivista opinnoista.
- D 25. Armanto, Annukka 2005
Teknologiset sovellutukset apuna ikääntyneiden kotona selviytymisen tukena ja niiden tuomat osaamisvaatimukset sosiaali- ja terveydenhoitoalalla – Kotihoidossa työskentelevien näkökulmia.

D 26. Kenola, Jaana & Pesonen, Helena 2005
Julkisen- ja III sektorin sekä yritysmuotoisten palveluntuottajien mahdollisuudet.

D 27. Koski, Arja 2005
Ikäjohtaminen sosiaali- ja terveysalan työssä.

D 28. Pesonen, Arja 2005
Asiantuntijuus ja osaaminen sosiaali- ja terveysalan mielenterveystyössä. Pari-, tiimi- ja verkostotyö sekä muutos ja työssä jaksaminen.

D 29. Nieminen, Eija & Häkkinen, Jouni 2005
Noviisi ja ekspertti yhteistyössä.

D 30. Arvilommi, Nicola 2005
Monikulttuurisuus sosiaali- ja terveysalan ammatillisena haasteena.

D 31. Kivilaakso, Tuovi 2005
Sosiaali- ja terveysalan johtajuus verkostoituvassa palvelurakenteessa

D 32. Voima, Kyösti 2005
Maahanmuuttajien työllistyminen sosiaali- ja terveysalalle.

D 33. Nieminen, Kirsti ja Zotow, Marianna
Ikääntyvien auttamistyö. Hoitotyötä, sosiaalista auttamistyötä ja luovia menetelmiä.

D 34. Mikkola, Arto 2005
Hyvinvointia kohti. Pieni trilogia hyvinvoinnin uusiutumisen mahdollisuuksista.

D 35. Hyttinen, Nina K. 2005
Pieni askel yhdelle ravintolalle, suuri kaupungille. Järvenpään Ravintola-projektin toteutus- ja vaikuttavuusarviointi.

D 36. Launonen, Pekka 2005

Kirkon työntekijäksi?

D 37. Helminen, Jari ja Ikävalko-Ratia, Sini 2006

Keskustelualoite maahanmuuttajien monipuolisten koulutuspalvelujen puolesta.

D 38. Helminen, Jari 2006

Hyvinvoinnin rakentajat -projekti : prosessista, tuloksista ja projektin arviointia.

D 39. Siltala, Mika 2006

Empatiakasvatus ja sen tukeminen Hämeenkyrön kunnassa.

D 40. Djupsjöbacka, Stefan 2006

Mitä koulutuksen jälkeen? Diakonia-ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työelämään sijoittuminen ja saadun koulutuksen arviointi.

D 41. Rautasalo, Eija; Korhonen, Saila; Kuusela, Tuomo; Ylönen, Sirpa & Kivirinta, Mervi 2007

Co-opista Tukevaan Osuustoiminnan ja yhteisötalouden juurruttaminen osaksi ammattikorkeakouluopintoja

D 42. Launonen, Pekka 2007

Kirkon työntekijäksi kasvamassa. Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyön ohjaajaopiskelijoiden ammatillinen motivaatio, osaaminen ja identiteetti vuosina 2004–2006. Kasvu kirkon työntekijäksi –hanke. 2. tutkimusraportti.

D 43. Kaivola Taru, Kylmä Jari, Kivelä Pia ja Ristola Matti 2007

Pistoshuumeita käyttäneiden hiv-positiivisten naisten suhde seksiin, huumeisiin ja hiv-infektioon – laadullinen haastattelututkimus

D 44. Piirainen Keijo, Hokkanen Joni ja Kettunen Aija (toim.) 2007

Esteettömyyttä, tasa-arvoa ja osallisuutta? Selvitys tietoyhteiskunnan tilasta ja mahdollisuuksista erityisryhmien näkökulmasta ja tapaus mobiilitulkkauspilotti.

- D 45. Rotinen Riitta-Liisa 2008
Matkalla monimuotoisuuteen – Monimuotoisuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen pilottityöyhteisöissä
- D 46. Hokkanen Joni; Kettunen, Aija ja Nieminen, Ari 2008. Esiselvitys sosiaalista työllistämistä tukevasta hautomotoiminnasta Uudellamaalla
- D 47. Pulliainen, Marjo; Kettunen, Aija ja Valtonen, Hannu 2008
Kotihoidon päättymisen syyt Pieksämäellä vuonna 2007
- D 48. Manninen, Anja (toim.) 2008
Stage. Vanhustyö - tulevaisuuden toiveammatti?
- D 49. Rotinen Riitta Liisa, 2008
Monimuotoisen työvoiman työllistäminen. Selvitys yhteiskuntavastuullisen työllistämisen esteistä ja edellytyksistä sekä työllistämisen esteistä ja kehittämistarpeista Etelä-Savossa
- D 50. Kivelä Sami 2009
Nuorten asumisen tukitoimien arviointi Hämeenlinnassa, Tampereella ja Hyvinkäällä
- D 51. Juola Sirpa ja Väisänen Raija (toim.) 2009
Diakoniatyö yhteiskunnan muutoksessa. Diakoniaviranhaltijoiden erityiskoulutuksen kehittämishankkeet ajan tulkkeina
- D 52. Pakkasvirta Teela, Kainulainen Sakari, Bogomjagkova Elena, Khan Galina ja Ostrovsky Dmitri 2009
Pietarin päihdehuollon asiakaslähtöisyyttä edistämässä. “Paluu yhteiskuntaan” –projekti
- D 52. Pakkasvirta Teela, Kainulainen Sakari, Bogomjagkova Elena, Khan Galina ja Ostrovsky Dmitri 2009
Promoting client centered substance abuse care in St. Petersburg (englanninkielinen versio)

D 53. Isomäki Tarja & Kuukkanen Maria 2011

Täydennyskoulutusmalli perhehoitoon. Työraportti Perhehoitoliiton ja Diaconia-ammattikorkeakoulun toteuttamasta perhehoidon täydennyskoulutuksen pilottihankkeesta

D 54 Goncharov Oleg, Stackelberg Olga, Kainulainen Sakari, Pakkasvirta Teela, Suomi Minna & Tuomola Pekka 2011. Помощь наркозависимым в Санкт-Петербурге: пути усовершенствования/ Pietarin päihdehuoltoa uudistamassa / Promoting substance abuse care in Saint Petersburg (venäjänkielinen).

D 55 Гехт Э. Кайнулайнен С. Паккасвирта Т. 2011. СОВМЕСТНЫМИ СИЛАМИ ЗА ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ – опыт Российско-Финляндского проекта «Наркологические проблемы и здоровье в СПб и Республике Карелия».

D 56 Anna Karttunen, Keijo Piirainen, Aija Kettunen 2011. Poliitiikkaohjelmasta käytännöksi vai käytännöstä ohjelmaksi? Vetovoimainen ja terveystä edistävä terveydenhuolto (VeTe) –hankkeen ulkoinen arviointi.

D 57 Annukka Armanto, Aija Kettunen, Terhi Laine, Hanna Niemi, Aino-Elina Pesonen & Ilse Vogt 2011.

Lapsen ääni koulussa -projektin loppuraportti. (Vain nettijulkaisu)

D 58 Goncharov Oleg, Stackelberg Olga, Kainulainen Sakari, Pakkasvirta Teela, Suomi Minna & Tuomola Pekka 2011. Pietarin päihdehuoltoa uudistamassa / Promoting substance abuse care in Saint Petersburg (englanninkielinen).

D 59 Eija Kattainen & Hanna Kinnunen 2012. Hoivan tuki – Oppia hyvistä kokemuksista Espoossa.

D 60 Eija Noppari, Riitta Koivunen, Eeva-Kaisa Kopra & Paavo Valtanen 2012. Jatko-opintoväylän mallintaminen väyläopinnot-hankkeessa, asiantuntijatyön loppuraportti. (Vain nettijulkaisu)

D 61 Ikali Karvinen & Sonja Pasanen 2012. ”Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus on ennen kaikkea vuorovaikutusta”. Kartoitus monikulttuurisesta ja kansainvälisestä työelämäyhteistyöstä Diak Etelässä. (Vain nettijulkaisu)

D 62 Keijo Piirainen ja Aija Kettunen 2013. Nuoret kansalaiset -projektin arviointiraportti. (Vain nettijulkaisu)

D 63 Kainulainen Sakari, Karppinen Kalle, Saari Juho 2013. Ruoka-avun kohdentuminen Turussa. Selvitys leipää jonottavien ihmisten hyvinvoinnista. (Vain nettijulkaisu)

D 64 Ikali Karvinen (Ed.), Gun-Britt Lejonqvist, Eija-Riitta Kinnunen & Mary Njeru 2013. Love and Forgiveness in the Global Community – Designing Master’s Degree in Global Health Care.

D 65 Karppinen Kalle, Kainulainen Sakari, Saari Juho, Hyrkkänen Kirsi, Kaipainen Kirsi 2013. Ruoka-apu Mikkelissä Selvitys leipää jonottavien ihmisten hyvinvoinnista.

D 66 Anjejo Dixon, Karvinen Ikali (ed.), Kinnunen Eija-Riitta, Lejonqvist Gun-Britt, Njeru Mary, Nyaundi Nehemiah ja Obey Jackie 2013. Master’s Degree in Global Health Care – The Curriculum

D 67 Anna-Leena Vilhunen 2014. Taidetta ja pullakahvia – Taidetoiminnan käsikirja muistisairaiden hoitajille.

D 68 Moilanen Hanna, Mäkeläinen Paula 2014. Kokonaisuudesta irrallaan oleva hanke ei jää elämään. Hyvinvointihankkeiden vaikutusten arviointi Etelä-Savossa -hankkeen loppuraportti.

Sarjojen kriteerit

A Tutkimuksia

Sarjassa julkaistaan uutta ja innovatiivista tietoa tuottavia tieteellisiä tutkimuksia Diakonia-ammattikorkeakoulun opetus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan alueilta. Julkaisut ovat lähinnä väitöskirjoja, korkeatasoisia artikkelikokoelmia sekä lisensiaatintutkimuksia.

B Raportteja

Sarjassa julkaistaan henkilökunnan tutkimuksia (lisansiaatintöitä, pro graduja), ansioituneita Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä sekä niiden Diakin kehittämisprojektien raportteja, jotka ovat tuottaneet innovatiivisia ja merkittäviä työelämää kehittäviä tuloksia.

C Katsauksia ja aineistoja

Sarjassa julkaistaan Diakonia-ammattikorkeakoulun tutkimus-, kehittämis- ja opetustoiminnan tuloksena syntyneitä julkaisuja, esim. työelämän oppimisympäristöistä ja muista projekteista nousevia opinnäytetöitä, oppimateriaaleja, ohjeistuksia sekä seminaari- ja projektiraportteja.

D Työpapereita

Sarjassa julkaistaan asiantuntijapuheenvuoroja ja kannanottoja ajankohtaisiin asioihin, erilaisia suunnittelutyön tarpeisiin tehtyjä selvityksiä (esim. laaja projektisuunnitelma) ja projektien väliraportteja. Sarja mahdollistaa kokemusten ja asiantuntijatiedon nopean eteenpäin viemisen.